Advies van de werkgroep zoeklocatie S

aan de gemeenteraden

Molenlanden en Gorinchem



5 G voor zoeklocatie S

In de afgelopen maanden is de werkgroep voor zoeklocatie S verschillende keren bij elkaar gekomen om het, vanuit de diverse perspectieven, te hebben over bezwaren, risico's, randvoorwaarden en kansen met betrekking tot het plaatsen van windturbines op deze zoeklocatie.

De werkgroep ziet de noodzaak van de energietransitie. In de werkgroep zijn een breed aantal perspectieven vertegenwoordigd, variërend van "nee", "nee, tenzij", "ja, mits" en "ja". De onzekerheden en verscheidenheid van meningen mogen niet leiden tot de constatering dat de inspraak geen eensluidend advies oplevert en dus terzijde geschoven kan worden. In tegendeel, de werkgroep is het er over eens dat er sowieso een aantal zaken moet worden onderzocht met kennis van zaken en op basis van feiten; deze zaken moeten worden afgewogen voordat de windturbines gegund kunnen worden. De zaken die afgewogen moeten worden, laten zich samenvatten in **5 G** voor zoeklocatie S: **G**ebied, **G**eluid, **G**ezondheid, **G**evaren en **G**eld. Er is in het advies behoefte aan een disclaimer: nog niet alles is in detail bekend. Er kan lokaal, specifiek een afwijking zijn van gangbare algemene inzichten en ervaringen. Er zijn nog kennislacunes waar onderzoek op nodig (b)lijkt te zijn. De resultaten komen pas beschikbaar na schrijven van dit advies.

5G: Gebied, **G**eluid, **G**ezondheid, **G**evaren en **G**eld
Op de volgende pagina's gaan we uitgebreider in op de 5G voor locatie S. In het kort:
* **G**ebied: houd ook rekening met 1) de impact op omliggende dorpen Hoogblokland en Arkel, 2) het verdwijnen van uitbreidingsmogelijkheden voor industrie en woningen in de omgeving, 3) dat de windturbines passen bij de twee reeds gegunde windturbines in (de buurt van) dit gebied en 4) dat bij plaatsing de plaatsingslocatie voldoet en er niet zomaar geplaatst wordt in de zoeklocatie, omdat dit gebied op dit moment zou voldoen.
* **G**eluid: 1) zorg dat geluid ruimschoots voldoet aan de wettelijke normen en neem daar te verwachten nieuwe inzichten in mee, 2) houd rekening met het mogelijk versterkende effect van ander geluid, bijvoorbeeld verkeer en 3) houd specifiek rekening met laag frequent geluid en de impact daarvan.
* **G**ezondheid: Neem de vrees voor negatieve gevolgen op de gezondheid serieus; deze is alom aanwezig bij de werkgroepleden. Zorg voor preventie, zorg, nazorg en zorgvuldige communicatie om negatieve impact te voorkomen, dan wel te minimaliseren.
* **G**evaren: Plaatsing van windturbines neemt verschillende risico's met zich mee; deze risico's moeten voor gunning zorgvuldig worden afgewogen. Dit gaat niet alleen om risico's voor de mens, maar ook voor dieren (zoals vogels en vleermuizen).
* **G**eld: zorg ervoor dat inwoners kunnen profiteren van de voordelen van de plaatsing van de windturbines, 1) niet alleen door participatiemogelijkheden voor inwoners met een grotere portemonnee, maar ook voor de inwoners met een kleinere beurs, 2) door, met ondermeer een omgevingsfonds, lokaal gedragen maatschappelijke en/of duurzame projecten te ondersteunen en 3) te zorgen voor compensatie voor inwoners die directe hinder ondervinden van de windturbines.

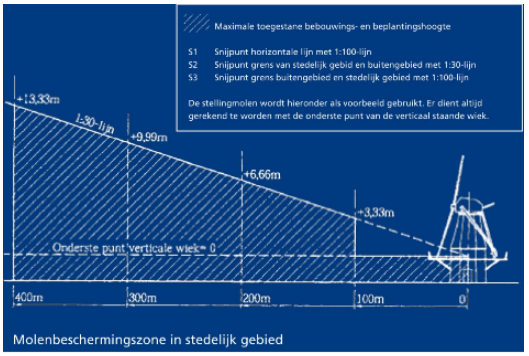
We vragen de gemeenteraden ook rekening te houden met wellicht een zesde G: **G**esprek
Blijf in gesprek met de inwoners, blijf hen betrekken bij de gunning van de turbines. De belangen en zorgen van de inwoners moeten centraal staan bij de besluitvorming over het plaatsen van windturbines. Het is belangrijk om inwoners heel actief te blijven betrekken bij het besluitvormingsproces en hun input serieus te nemen bij het opstellen van beleid, plannen en vervolgtrajecten. Dit kan door tijdig, eerlijk, transparant en laagdrempelig te communiceren en pro-actief informatie beschikbaar te stellen (tijdens het participatietraject was bijvoorbeeld niet

direct informatie beschikbaar over locaties, slagschaduw, geluid en andere normen). Houd rekening met alle bewoners, dus bijvoorbeeld ook met mensen voor wie Nederlands niet de eerste taal is, laaggeletterdheid, etc; dit kan door bijvoorbeeld visualisaties en geluidsimulaties in te zetten. Weeg de representativiteit van het onderzoek onder de inwoners en neem mee dat er krappe tijdslijnen waren voor de werkgroepen om hun advies op te stellen.

Gebied

1. Hoogblokland wordt met de komst van de windturbines mogelijk beperkt in de groei richting het zuiden en daarmee wordt gevreesd voor het voortbestaan van het dorp.
2. Er moet ook rekening gehouden worden met toekomstige uitbreiding van andere woonkernen, alsook met de mogelijkheid voor woningen in het gebied tussen Arkel en Gorinchem (tussen Vlietskade en Merwedekanaal).
3. Mochten er windturbines komen, dan moeten deze ruimtelijk goed worden ingepast: van hetzelfde type en in een logische opstelling (lijn, carré o.i.d.): de windturbine(s) mogen alleen dezelfde hoogte hebben als vergund.
4. Er moet specifiek onderzoek gedaan worden naar de relatie tussen de hoogte van de windturbine, de wisselwerking met de omgeving (dus de specifieke bebouwing met o.m. het bedrijventerrein ten zuidwesten) en het geprojecteerde maximale rendement. Vanwege de 'molenbiotoop' leiden hogere of meer windturbines niet altijd tot hoger rendement. Zonde als er wel overlast ontstaat, maar niet voldoende/maximale rendement wordt gerealiseerd. Er moet rekening gehouden worden met de wisselwerking op de omgeving.





5. Negatieve gevolgen voor de biodiversiteit moeten worden voorkomen.
6. Het open landschap wordt verder aangetast door deze grote windturbines.
7. De effecten van de noodzakelijke grootte van deze turbines zijn nog niet voldoende bekend.
8. Visuele impact: Windturbines hebben een aanzienlijke visuele impact op het landschap en kunnen het karakter van de omgeving verstoren. Volgens de Omgevingswet (artikel 1.2) moet bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening worden gehouden met de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van een gebied. Het plaatsen van windturbines op locatie S zou kunnen leiden tot aantasting van deze kwaliteit en identiteit.
9. Niet alleen het zoeklocatiegebied maar juist de exacte locatie van een windturbine moet voldoen aan alle normen en eisen.

Geluid

1. Windturbines kunnen (meetbare) geluidsoverlast veroorzaken voor omliggende woonwijken. Volgens de Wet geluidhinder (artikel 2.17) mogen geluidsniveaus in woongebieden een bepaalde grenswaarde niet overschrijden. Er moet worden uitgesloten dat windturbines op

locatie S zouden kunnen leiden tot overschrijding van deze grenswaarden. Er moet worden voldaan aan de criteria van het (nieuwe) Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving inclusief de toeslag van 5 dB L_{den} voor tonaal geluid.

2. Door wegen (A15, verbrede A27 en verkeersknooppunt Gorinchem), scheepvaart op de Merwede, de Betuwelijn, bedrijventerrein Groote Haar (met zware industrie en veel vrachtverkeer), het motorcrossterrein De Bougie, vrachtverkeer en werkzaamheden aan de Vlietskade, en de reeds vergunde windturbine, kan toevoeging en/of vergroting van windturbines voor een 'stapeling' van geluid zorgen. Door de meestal zuidwestelijke windrichting zullen de inwoners van Arkel en Hoogblokland waarschijnlijk een toename van geluid ervaren. Ook de noordelijk gelegen scholen kunnen last krijgen van geluidsoverlast. De werkgroep adviseert voordat er een besluit genomen wordt hier zorgvuldig onderzoek naar te doen.
3. Er zijn veel zorgen over de (subjectieve) beleving van het geluid en trillingen, ook bij bewoners verder weg, bijvoorbeeld aan de andere kant van het kanaal en ten zuiden van de snelweg. We stellen voor die bezorgdheid binnen een groter gebied te inventariseren, serieus te nemen en waar mogelijk actief iets mee te doen. Hoe is niet meteen duidelijk (los van geluids-simulaties, mogelijke bezoeken aan windturbines, etc.), maar meer informatie over en onderzoek naar de technische kant van de windturbines is niet altijd de oplossing.
4. Hoe staat het met de voorgenomen bebouwing van Groote Haar? Al zou het risico op dit moment verwaarloosbaar of maatschappelijk aanvaardbaar zijn, straks is de 'population at risk' veel groter: het aantal blootgestelden is immers een optelsom van scholieren, bewoners, werkenden, verkeersdeelnemers en passanten.

Gezondheid

1. De emotionele vrees voor de gezondheid is sterk aanwezig. Dit moet serieus genomen worden. Preventie, zorg, nazorg en zorgvuldige communicatie moeten hierbij leidend zijn.
2. Zorgen over Campus (verkeer, veiligheid en gezondheid). Voor de leerlingen en docenten van de naast de beoogde locatie gelegen Campus (de scholen Gomarus, Da Vinci college, De Noordhoek, I-Lab, De Delta, Lyceum Oudehoven en het Gilde) wordt de leeromgeving in het klaslokaal mogelijk verstoord. De nabijheid van de windturbine zou kunnen zorgen voor constante geluidsprikkels (laagfrequent geluid) en slagschaduw waarvan de leerlingen overlast kunnen ervaren. Er moet onderzoek gedaan worden of dit leidt tot belemmering van een veilige leeromgeving. Het voldoen aan geluidsnormen en wettelijke afstand tot een gebouw, is geen garantie tot het niet ontstaan van hinder, concentratie- en gezondheidsklachten. Bovendien fietsen dagelijks honderden leerlingen over de Hoogbloklandseweg, de Haarweg en de Vlietskade naar school. Er zijn daarmee veiligheidsrisico's, bijvoorbeeld op het gebied van brandveiligheid en het vrijkomen van schadelijke stoffen.
3. Naast het toetsen van wettelijke normen van slagschaduw en geluid (hoog & laagfrequent), moet er onderzoek gedaan worden naar ongewenste ondergrondse trillingen en geluidsoverdracht in de bodem en de mogelijke impact op de gezondheid van omwonenden.
4. Vermeende lastendeling. Een van de voornaamste argumenten om voor deze locatie te kiezen (aangedragen door respondenten uit gemeente Molenlanden volgens de voorlopige resultaten van de raadpleging) is '*zodat Gorinchem ook een deel van de lasten gaat dragen*'. Deze lasten zullen echter ook bij bewoners van Arkel en Hoogblokland terecht komen. Dit gegeven, in combinatie met weinig gedegen onderzoeken naar de mentale en fysieke gezondheidseffecten van omwonenden van windparken, maakt het ongewenst om de windturbines te plaatsen in de directe nabijheid van een dorp.

5. Sociale cohesie. Het plaatsen van windturbines kan de sociale cohesie in de gemeenschap onder druk zetten. Omwonenden kunnen verdeeld raken over het project, met mogelijke conflicten tot gevolg. Dit kan leiden tot spanningen binnen de gemeenschap en een verstoring van de sociale harmonie. Volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is het belangrijk om de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig af te wegen en te streven naar consensus. Leg de accenten op zorg en nazorg. Neem bezwaren/klachten serieus.
6. Nabijheid van woonwijken: De voorgestelde locatie S bevindt zich in de nabijheid van woonwijken (Haarwijk, Stalkaarsen, de lintbebouwing Hoogbloklandseweg en Haarweg, de woonkernen in Arkel en Hoogblokland, wat potentieel nadelige gevolgen kan hebben voor de gezondheid, veiligheid en het welzijn van de lokale bewoners. Volgens de Wet milieubeheer (artikel 3.14) moeten activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu en de gezondheid van mens en dier, zorgvuldig worden afgewogen en indien mogelijk worden voorkomen.

Gevaren

1. Er moet gedegen rekening gehouden worden met vogels en vleermuizen. Voor de bescherming van vogels, vooral tijdens de vogeltrek, moeten detectoren ervoor zorgen dat de turbines stil komen te staan als zij passeren. Daarnaast moet gekeken worden naar de bescherming van natuurgebieden en de naleving van internationale verdragen en afspraken op het gebied van milieu en klimaat.
2. Er moet worden nagegaan of er (nadelige) invloed van de windturbines is op de dieren in het dierenasiel, de paarden van de fokstal van Ad Valk aan de Vlietskade en de dieren van de nabijgelegen boerderijen.
3. De netbeheerder moet duidelijkheid verschaffen over de netcongestie. De netbeheerder moet garanties bieden over de gevolgen op het netwerk van alle duurzame energie die in werkgebied S, de Groote Haar , Gorinchem Noord en Molenlanden wordt opgewekt. Meegenomen moet worden hoe vaak bedrijven of inwoners zonder elektriciteit komen te zitten als de windturbines het net gaan belasten.
4. Het is noodzakelijk dat er voor gunning een antwoord komt op onderstaande vragen.
    a. Wat zijn de risico's rond wiekbreuk, mastknik, turbinebrand, etc.?
    b. Hoe staat het met het (toekomstige) windklimaat in het rivierengebied (te denken valt ook aan de meetmast bij Cabauw)? Met risico's rond windhozen?
    c. Hoe staat het met de lokale bodemgesteldheid, met de draagkracht van slappe veenbodem? Is de in dit proces gebruikte referentieturbine (240 meter) fysiek wel mogelijk?
    d. Hoe staat het met het 'draairegime': grenswaarden, normen, toezicht, handhaving, veiligheidszorgsystemen en incidentmanagement.
    e. Wordt er rekening gehouden met 'onheil van buiten', met risico's van (nachtelijke) oefenvluchten van defensie, ballonvaart, kleine luchtvaart , transport van gevaarlijke stoffen over de Betuweroute, etc.?
    f. Het vrijkomen van schadelijke stoffen (bij het draaien komt waarschijnlijk BPA (bisphenol-A) door slijtage vrij).
    g. Hoe zit het met recyclebaarheid van een windturbine?
5. Veiligheid: Het plaatsen van windturbines brengt potentiële veiligheidsrisico's met zich mee voor zowel de directe omgeving als voor het milieu. Volgens de Wet milieubeheer (Wm) en de Omgevingswet moeten plannen voor windturbines voldoen aan strenge veiligheidsnormen en milieueffectrapportages (MER). Er moet rekening worden gehouden met aspecten zoals geluidsoverlast, slagschaduw en risico's op ongevallen. Zoals het risico op afbrekende wieken of brand. Volgens de Wet veiligheidsregio's (artikel 1.1) moeten

gemeenten zorgen voor een veilige leefomgeving voor hun inwoners. Plaatsing van windturbines op locatie S zou deze veiligheid kunnen ondermijnen en moet goed en aanvullend onderzocht worden. Toekomstige ontwikkelingen, veranderingen in beleid en regelgeving rond ruimtelijke ordening, risicobeleving en -acceptatie kunnen na een catastrofe sterk veranderen. Hoe robuust en toekomstbestendig zijn de huidige normen en aannames?

6. Er moet goed geregeld worden wie verantwoordelijk/aansprakelijk is voor schade en/of gevolgen die op korte of lange termijn kunnen voortkomen uit de windturbines.

Geld

1. Het moet inzichtelijk gemaakt worden waar de winst van de windturbines heengaat.
2. Turbines moeten zoveel mogelijk in lokaal of gemeentelijk eigendom komen: liefst helemaal, maar minimaal 50%.
3. De (over)winsten kunnen in een regionaal fonds voor duurzame ontwikkeling komen, worden ingezet voor bonussen voor omwonenden en/of worden gebruikt voor participatie van de lagere inkomensgroepen (zie hieronder).
4. Lokaal profijt kan, naast financiële participatie, ook vorm krijgen in een substantieel omgevingsfonds (meer dan de gebruikelijke € 0,50 p/MWh, af te dragen door alle turbines).
5. Een gesocialiseerde grondvergoeding kan bijdragen aan een eerlijkere verdeling.
6. De werkgroep wil de raden voorstellen om actief medewerking te verlenen aan lokaal gedragen projecten, die kunnen bijdragen aan verbetering van de directe leefomgeving. In windlocatie S valt bijv. te denken aan een bestaand initiatief voor ecologische moestuinen, aan het idee van een omwonende voor een nieuwe wandel- of fietsroute, aan ideeën van docenten voor educatieve projecten, aan recente voorstellen van ecologen voor natuurontwikkeling en herstel van historische landschapselementen (in het kader van de groenblauwe dooradering).
7. De economische gevolgen van windturbines op locatie S kunnen aanzienlijk zijn. De waarde van onroerend goed kan dalen. Kosten voor onderhoud en eventuele schadeclaims moeten worden meegewogen in de economische analyse van het project.
8. Ook kan de gemeente initiatief nemen bij de compensatie door bijvoorbeeld planschade.
9. De werkgroep wil de gemeenten in overweging geven om zelf ook voor een deel eigenaar te worden van de windturbines. Met de opbrengst kunnen zij dan minima ondersteunen die zelf hun energierekening niet/moeilijk kunnen betalen en niet de middelen hebben om te participeren.
    a. Als deze minima moeilijker hun energierekening kunnen betalen, zullen de elektriciteitsprijzen hoog zijn; de gemeente is dan meer kwijt aan deze energiesteun, maar kan die dan betalen uit de hogere opbrengsten van de windturbines.
    b. Als de elektriciteitsprijzen laag zijn en de windturbines weinig rendement opleveren, is dat voor de gemeente geen probleem, omdat zij de minima dan ook minder hoeven te ondersteunen; de minima hebben dan immers ook lagere elektriciteitsprijzen en dus minder steun nodig.
10. Om te voorkomen dat enkel inwoners met ruime financiële middelen kunnen participeren, willen we de gemeente in overweging geven: stel niet alleen als randvoorwaarde voor de gunning dat inwoners kunnen participeren, maar ook dat zij bijvoorbeeld op de volgende wijze kunnen participeren zonder direct een groot bedrag te investeren wat veel inwoners niet op kunnen brengen:

Biedt inwoners de optie om voor een vast bedrag per maand voor de levensduur van de windturbine deel te nemen en daarvoor een deel van de opbrengst van de windturbines te ontvangen. Deze constructie is niet nieuw en wordt bijvoorbeeld ook al ingezet bij zonnepanelen op de daken van huurhuizen. Feitelijk krijgen inwoners de mogelijkheid om hun elektriciteitsprijzen (deels) vast te zetten voor de levensduur van de windturbine; hoe mooi als de gemeenten dat kunnen faciliteren.